

Визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства при використанні запропонованої класифікації чинників можна здійснювати за допомогою бального методу. Кожний з факторів виступає в ролі індикатора, який розраховуємо з урахуванням ряду показників. Сукупна ж оцінка отриманих індикаторів формує узагальнюючий показник інвестиційної привабливості підприємства.

Література

- 1 Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент /И.А. Бланк. – К.: ИТЕМ, 1995. – 380 с.
- 2 Захарченко В.І. Розвиток вартісного підходу при дослідженні інвестиційної привабливості підприємства : [монографія] /В.І. Захарченко, В.В. Лаптева. – Одеса: Бахва, 2013. – 168 с.
- 3 Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционно привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле /М.Н. Крейнина. – М.: ИКУ «ДИС», 1994. – 142 с.

ОЦІНКА ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕГРОВАНІМ ЗЕРНОВИМ РИНКОМ УКРАЇНИ

Нікішина О. В., к.е.н., с.н.с.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Актуальність проблеми. В умовах економічної нестабільності важливим завданням держави є підвищення ефективності функціонування систем управління стратегічними агропродовольчими ринками, зокрема, зерновим, з метою забезпечення їх доходності, стабільності податкових надходжень від ринкових суб'єктів, високих рівнів продовольчої безпеки країни. Теоретико-методологічні засади державного управління товарними ринками як структуроутворюючими одиницями національної макросистеми, знайшли відображення в працях Алтухова А. І., Лисюка В. М., Осташко Т. О., Саблука П. Т., Худолій Л. М. та інших науковців. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання оцінки управлінської ефективності інтегрованого зернового ринку (далі – ІЗР), узгодженості та взаємозв'язку базових завдань і функцій органів державного управління ІЗР, визначаючи необхідність нових розробок у даному науковому напрямку.

Мета дослідження – оцінка управлінської ефективності головних суб'єктів управління ІЗР України, обґрунтування напрямів і заходів розвитку системи управління ринку зерна та продуктів його переробки.

Виклад основного матеріалу. Побудова ефективної системи управління ІЗР передбачає визначення оптимальної кількості ієрархічних ланок у відповідних департаментах, які забезпечать адекватну реакцію ринку на зміну внутрішнього та зовнішнього економічного простору за мінімальних витрат бюджетних коштів на реалізацію управлінських функцій. Одним із прикладних показників для кількісної оцінки діяльності органів управління є *коефіцієнт складності організаційної структури*. Даний показник автор використав для оцінки управлінської ефективності профільних для ІЗР департаментів Міністерства аграрної політики та продовольства України (далі – Мінагрополітики) (табл. 1).

Розроблена Т. Б. Очіровою [2] якісна шкала оцінки складності організаційної структури, що відображає поступове зменшення рівня складності у міру зростання значень кількісного коефіцієнта, включає чотири рівні: (1) високий (значення коефіцієнта складають 0 – 0,3 пункти); (2) помірний (0,3 – 0,6); (3) низький (0,6 – 0,9); (4) оптимальний (0,9 – 1,2). Відповідно до такої якісної оцінки, шість із восьми досліджуваних департаментів Мінагрополітики України мають помірний рівень складності організаційної структури, водночас два підрозділи – Департамент економічного розвитку аграрного ринку та Департамент землеробства – характеризуються високим рівнем складності із кількісними значеннями коефіцієнтів у 0,2778 і 0,2759 пункти. Найвищі значення показника в діапазоні 0,4 – 0,42 пункти притаманні департаментам тваринництва, контролю апарату та фінансово-кредитної політики (див. табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка складності організаційних структур основних департаментів Мінагрополітики України*

ДЕПАРТАМЕНТИ	Кількість відділів	Кількість рівнів	Кількість працівників	Коефіцієнт складності (2*3/4)
1	2	3	4	5
1. Департамент економічного розвитку аграрного ринку	5	2	36	0,2778
2. Департамент продовольства	4	2	24	0,3333
3. Департамент зовнішньоекономічних зв'язків	4	2	24	0,3333
4. Департамент тваринництва	4	2	20	0,4000
5. Департамент фінансово-кредитної політики та бухгалтерського обліку	7	2	33	0,4242
6. Департамент землеробства	4	2	29	0,2759
7. Департамент науково-освітнього забезпечення АПВ	4	2	23	0,3478
8. Департамент контролю апарату	4	2	20	0,4000
Середнє значення	X	X	X	0,3490

* Розраховано автором за даними [1]

Підтвердженням високого рівня складності організаційної структури головного суб'єкту управління ІЗР України – Департаменту економічного розвитку аграрного ринку Мінагрополітики – є значна кількість управлінських ланок (п'ять відділів і три сектори) і широке коло базових завдань. Водночас для Департаменту продовольства, що складається з чотирьох відділів, притаманні всього шість базових завдань, сконцентрованих на технічному регулюванні, забезпеченні продовольчої безпеки держави, насиченні внутрішнього ринку продукцією харчової і переробної промисловості. Незважаючи на наявність у структурі відділу стратегії розвитку ринків харчових продуктів, серед завдань Департаменту продовольства відсутні заходи щодо стимулювання експорту продуктів переробки із високою доданою вартістю, які для деяких внутрішньорієнтованих ринків, зокрема борошняного, визначають стратегію сталого розвитку [3, с. 267].

Порівняльний аналіз головних завдань двох пов'язаних департаментів Мінагрополітики (економічного розвитку аграрного ринку та продовольства), які є головними суб'єктами управління в сировинному та виробничому секторах ІЗР, свідчить про *відсутність системного зворотного зв'язку між ними*, неузгодженість і локальність базових завдань і функцій. На наш погляд, взаємопов'язаність завдань і функцій Департаментів економічного розвитку аграрного ринку та продовольства повинна відображати органічний зв'язок між сировинним, виробничим і інфраструктурним секторами ІЗР як єдиної відтворювальної системи. Показовим у даній площині є діяльність казахстанських органів управління. Так, Департамент виробництва і переробки рослинницької продукції і фітосанітарної безпеки Республіки Казахстан об'єднав управління насінництва, стратегії розвитку рослинництва, технічної політики та переробки рослинницької продукції, що дає можливість розробляти узгоджені системні рішення щодо регулювання та ефективного використання потенціалу як зернового, так і нижньосуміжного ринку насіння, оцінювати їх вплив на відтворювальні процеси не окремих секторів інтегрованих ринків, а цілісної відтворювальної системи суміжних ринків [4].

Серед завдань основних департаментів Мінагрополітики України практично відсутні завдання розвитку *інфраструктури агропродовольчого ринку*, залучення інвестицій у дану сферу та впровадження цільових програм. В Україні вирішенням даних питань покликані займатися відділ інвестицій та розвитку інфраструктури Департаменту аграрного ринку та відділ сільськогосподарської кооперації та підприємництва Департаменту науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку сільських територій. Нерозвиненість інфраструктури

агропродовольчих ринків, зокрема, зерна, борошна, комбікормів, недосконалість законодавчого забезпечення є свідченням низької результативності роботи даних відділів.

Невирішеним залишається питання дієвого контролю за ефективністю суб'єкту управління, результативного впливу контролюючих органів на діяльність суб'єктів управління, системного моніторингу рішень контролюючих органів. Головні завдання діючого Департаменту контролю апарату сфокусовані на плануванні роботи апарату Мінагрополітики, контролю за дотриманням центральними органами виконавчої влади строків виконання рішень і доручень Міністерства, організації документообігу. Водночас відсутнє базове завдання оцінки ефективності діяльності Департаментів та їх відділів, невирішеним залишається питання розробки та впровадження державної методики оцінки ефективності бюджетних витрат.

Висновки. За результатами проведених досліджень автором обґрунтовано комплекс заходів підвищення ефективності функціонування системи управління ІЗР України:

1) зменшення кількості управлінських ланок Департаменту аграрного ринку Мінагрополітики, зростання коефіцієнту складності організаційної структури з 0,2778 до 0,349 пункти в межах «помірної» якісної шкали (див. табл. 1);

2) розширення базових завдань Департаменту продовольства щодо стимулювання експорту продуктів переробки зерна, моніторинг продовольчої безпеки держави;

3) включення до завдань Департаменту контролю апарату оцінку ефективності використання бюджетних коштів за цільовими програмами, а також контроль діяльності суб'єктів управління, моніторинг виконання рішень контролюючих органів;

4) інтеграція в межах одного підрозділу (наприклад, *Департаменту розвитку аграрних і продовольчих ринків*) двох пов'язаних департаментів Міністерства аграрної політики та продовольства (аграрного ринку та продовольства), взаємоузгодження їх завдань і функцій;

5) делегування частини функцій Департаменту продовольства профільним об'єднанням виробників, діючим на ринках борошномельної і комбікормової продукції (зокрема, Борошномельному союзу України та Союзу кормовиробників України).

У країнах з розвинутою аграрною економікою вагому роль в управлінні агропродовольчих ринків відіграють організації товаровиробників – професійні продуктові об'єднання, які відстоюють економічні інтереси суб'єктів певного ринку і яким делегується частина повноважень щодо управління агропромисловим виробництвом. Ми підтримуємо позицію П. Т. Саблука щодо об'єктивної необхідності створення таких об'єднань в Україні, змін системи управління аграрним сектором, розвитку засад самоврядування у сфері агропромислового виробництва [5, с. 6].

Прикладне значення авторських розробок визначається можливістю їх використання в ході оцінки ефективності, обґрунтування напрямів і заходів удосконалення системи державного управління ІЗР України. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методичних засад оцінки управлінської ефективності інтегрованих агропродовольчих ринків.

Література

1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. Розділ «Міністерство. Структура». [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://minagro.gov.ua/uk/ministry?tid_hierachy=163. – 04.04.2015.
2. Очирова Т. Б. Методы оценки эффективности системы государственного управления в сфере туризма /Т. Б. Очирова// Региональная экономика: теория и практика. – 2012. – № 42 (273). – С. 19-29.
3. Нікішина О. В. Механізми регулювання інтегрованого зернового ринку: монографія / О. В. Нікішина, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. – Одеса, 2014. – 450 с.
4. Положение о Министерстве сельского хозяйства Республики Казахстан: утверждено Постановлением Правительства Республики Казахстан № 310 от 06 апреля 2005 г. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://mgov.kz/ministerstvo/departamenty/> – 04.04.2015.
5. Саблук П. Т. Реалізація механізму реформ в аграрній сфері / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2011. – №10. – С.3-6.